

De kunst van het niet doen

Sytze Keuning

Van nature wil ik wel eens overdrijven. Als iets goed is of gezond is, denk ik dat meer beter is en vaak is dat niet zo. Het zit in de familie. Een tante van mij ligt graag lang in de zon, want dat is goed voor de aanmaak van vitamine D. Roodverbrand smeert ze zich daarna in met een liter karnemelk want karnemelk is goed voor de verbrande huid, enzovoort.

In mijn jeugd raakte ik gefascineerd door de groeikracht van bomen, vooral van essen, wilgen en populieren die het bij ons op de veengrond goed deden. Wilgen en bepaalde populieren kon je bovendien makkelijk vermeerderen door ze te stekken. Ik probeerde er zoveel mogelijk op ons boerenhof aan te planten, zonder dat het in eerste instantie te veel opviel, want mijn vader hield van ruim zicht. Dat ruime zicht bleef aanvankelijk wel goed, omdat ik de zorg voor de jonge boompjes nogal overdreef, ik knuffelde ze dood. Bij de eerste jonge boompjes die ik plantte - ik was toen een jaar of veertien - deed ik een schep vol verse koemest in het plantgat en verspreidde het lekker rond de jonge wortels. Dan hadden ze veel voedsel en zouden ze snel groeien dacht ik. Daar kwam dus niets van terecht en de boompjes kwijnden weg, of beter gezegd brandden weg in de overvloed van scherpe, verse mest.

Soms kun je te veel je best doen en doe je het juist verkeerd. Ik denk dat iedereen wel van die voorbeelden heeft waar je het extra goed probeert te doen, maar dat het averechts uitpakt. Ik heb daarna nog heel wat bomen geplant. Op grond van mijn eerdere

lessen besteedde ik er zo weinig mogelijk moeite aan. Ik 'gooide' de boompjes in een krap bemeten plantgat, even aanstampen en niks meer aan doen. Groeien maar. In het taoïsme noemen ze dat *wu wei*, de kunst van het niet doen. Let op, dit moet niet worden verward met niets doen. Het gaat om bewust en aandachtig niet handelen, niet meer doen dan nodig en dan het proces, de natuur of de tijd zijn werk laten doen. Bodembeheer en bodemsaneren hebben baat bij *wu wei*. Van nature wilden we veel doen, graven, pompen, scheppen, met ozon wegbranden, als je maar iets doet. Terwijl het vaak zoveel makkelijker, duurzamer en ook nog eens goedkoper kan door de natuurlijke afbraakprocessen even een handje te helpen en de tijd te geven, in plaats van het hele ecosysteem met rigoureuze ingrepen om zeep te helpen. In de landbouw proberen we met kunstmest en chemicaliën alles uit de kast te trekken, maar misschien kan het daar ook wel met een onsje minder en moeten we wat meer aansluiten bij de natuurlijke loop van de dingen.

Op zaterdag 11 maart liet boer Bart in het Friese Rotstergaast zijn 100 Jersey koeien voor het eerst na de winter weer in de wei, een 'happening' waar 200 mensen op afkwamen, omdat boer Bart zijn volgers hierop had geattendeerd via een Facebook bericht. Boer Bart (Bartele Holtrop) vertelde dat hij sinds vier jaar geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen meer gebruikt en de bodemvruchtbaarheid op natuurlijke wijze probeert te verhogen, o.a. met mest uit de potstal. Het publiek was enthousiast. Met minder ingrepen probeert hij een beter product te maken en dat lukt, want de biologische kaasmaker Bastiaansen gebruikt de Jersey melk om er een speciale Boer Bart roodbacterie natuurkorst kaas van te maken, die onlangs kon worden geproefd op de Biofach beurs in Neurenberg. Er komt een nieuwe generatie boeren aan die meer waarde willen leveren door de kunst van het niet doen.

keuning@bioclearearth.nl

